

2. ULUSLARARASI BOR SEMPOZYUMU OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Doç. Dr. Hürriyet AKDAŞ / OGÜ MMF Maden Müh. Böl. Öğr. Üyesi

Osman Gazi Üniversitesi'nin ev sahipliği yaptığı Maden Mühendisleri Odası (MMO), Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, ve OGÜ'nün işbirliği ile düzenlenen II. Uluslararası Bor Sempozyumu 23-25 Eylül 2004 tarihlerinde yoğun ilgi altında başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum, 23.04.2004 tarihinde Necla Özdemir Konferans Salonunda saat 9:30 da açılış oturumu ile başlamıştır. Açılış oturumuna çok yoğun ilgi ile birlikte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Eskişehir Valisi, OGÜ Rektör Vekili, Eskişehir Milletvekilleri, Odunpazarı ve Tepebaşı Belediye Başkanları, Eskişehir Sanayi Odası Başkanı, Eskişehir Ticaret Odası Başkanı, değişik üniversitelerden öğretim üyeleri ve çok sayıda üst düzey bürokrat katılmışlardır. Ayrıca başta TRT olmak üzere çok sayıda ulusal basın ve yerel basın izlemiştir. Açılış oturumunda OGÜ Rektör vekili Prof. Dr. Macit YAMAN, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi GÜLER, MMO Başkanı Mehmet TORUN, Eskişehir valisi Kadir ÇALIŞICI ve TMMOB temsilcisi açılış konuşmaları yapmıştır.

Sempozyumda konuşan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Güler; dünya bor rezervlerinin %72'sine sahip Türkiye'nin bor ticaretindeki payının %20 olduğunu, rakamlara bakıldığı zaman 1.2 milyar dolarlık dünya bor ticaretinde Türkiye payının 200-250 milyon dolar dolayında olduğunu söyledi. Dr. Güler; %70'e %20 gibi tersine bir oran var. Bizim dışımızdakiler %70 faydalanıyorlar, biz %20 ile

yetiniyoruz. Kalan %10'da dağılık. Halbuki eğer rezervle doğru orantılıysa bunun tersine olması lazım. Demek ki burada bir yanlışlık var ve şu ana kadar yaptığımız yanlış düzeltmemiz lazım. Hatalarımızı görüyoruz. Amacımız %70'e %20 olan ters orantıyı hiç değilse %50-50 yapmak, ondan sonra da lehimize çevirmektir diye konuştu. Madencilik bakımından zengin bir ülke olduğumuzu söyleyen Dr. Güler,

maden zenginliklerinin büyük ölçüde yer altında olduğunu, bunlardan yeterince faydalanamadıklarını kaydetti. Bor rezervlerinin çoğunluğuna sahip Türkiye'nin teknoloji üretmesi gerektiğini anlatan Bakan Dr. Güler, kurulan Bor Araştırma Enstitüsü ile bunun ilk adımını attıklarını, bor madeni ile döviz kazandırarak insanların refaha ka-

vuşmalarını sağlamayı amaçladıklarını belirtti.

Sempozyum Başkanı ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürü Yunus Şirin, açılış konuşmasında, Borun hammadde ve mamul olarak; cam, elyaf, seramik, sabun, deterjan, tarım, elektrik, ilaç ve boya sektörüne kadar değişik 250 alanda kullanıldığını ifade etti. Gelişmiş teknolojilerin hammaddesi olması nedeniyle ülkemiz açısından önemli ve stratejik bir maden olduğunu belirten Şirin, bir kaç istisna dışında bor'un yerini alacak herhangi bir hammaddenin mevcut olmadığını vurgulamıştır. Şirin; Rezervlerimizin önemli bir bölümünü teşkil eden Kolemanitin dünyada sadece ülkemizde olduğunu belirterek yeni ürün üretimi, kapasite ve dış pazar payını artırmayı hedeflediklerini ve

ETKİNLİKLER

önümüzdeki yıllarda 330 milyon dolar olan satış hedeflerini 2006 yılı sonu itibariyle 500 milyon dolara çıkartmayı programlayarak yatırım planlarını yaptıklarını belirtmiştir.

Maden Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet TORUN konuşmasında küreselleşmenin kapitalizmin çok uluslu şirketler aracılığı ile dünya boyutunda kurduğu ekonomik egemenliğin son aşaması olduğunu ifade etmiştir. Torun; Gelişmiş ülkeler mal, hizmet ve sermayeyi ülkeler arasında olağanüstü bir hızla dolaştırarak gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini, sanayisini ve çalışanlarını büyük çapta etkilediklerini belirtmiştir. Torun konuşmasının devamında Ülkemizin bazı madenler açısından şanslı konumda olduğunu ifade ederek dünya bor rezervlerinin yaklaşık %70' nin ülkemizde bulunduğunu, miktar ve kalite bakımından önemli avantajlara sahip olduğumuzu ve bu kaynağın arzu edilen şekilde değerlendirilmesi büyük önem kazandığını vurgulamıştır. Torun; Dünya bor piyasasındaki arz ve talebin tekeller tarafından kontrol edildiğini, dünya bor pazarında az sayıda üretici olması ve bor ürünlerinin birbirini ikame etmesi nedeniyle diğer hammadde pazarlarından ayrı bir yapıya sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle bor ürünlerinin üretilip pazarlanmasında planlamanın daha çok önem kazandığını söyleyen Torun, Maden Mühendisleri Odası'nın bor madenlerinin kamu eliyle işletilmesinin ulusal çıkarlar ve kamu yararı açısından önemli olduğuna karar vererek, bu doğrultuda, yoğun çaba sarf ettiğini ve sonuç olarak bor madenlerinin kamunun uhdesinde kalmasının sağlandığını belirterek konuşmasını tamamlamıştır.

Açılış oturumunun ikinci bölümünde ise çağrılı konuşmacılar olarak Prof. Dr. Cahit HELVACI (DEÜ), Prof. Dr. Nusret BULUTÇU (İTÜ), Prof. Dr. Ercan AÇMA (İTÜ) ve Erk İNGER'e (BOREN Başkanı) söz hakkı verilmiştir. Açılış oturumunun kalabalık olması nedeniyle Necla Özdemir Konferans Salonunun giriş kısmındaki bölümde de canlı yayın

yapılmıştır. Buna ilaveten tüm Türkiye'de izlenmesi amacıyla internet üzerinden de ilk gün canlı yayın yapılmıştır.

Sempozyumda 7 adet yabancı, 76 adet yerli olmak üzere toplam 83 bildiri sunuldu. Bu bildirilerin 26'sı İngilizce olup 57'si de Türkçe olarak gerçekleştirilmiştir. Bu bildiriler, bir buçuk gün içinde 6 oturum halinde olmak üzere üç salonda aynı anda sunulmuştur. Bildirilerin ana konuları olarak bor

yatakları, jeolojisi, oluşumu ve potansiyeli, bor mineraleri, özellikleri ve araştırmaları, bor madenciliği ve üretimi, tüvenan cevherin zenginleştirilmesi, bor kimyasalları, bor rafine ürünleri, bor rafine ürünlerinin endüstri ve sanayide kullanım alanları, bor politikaları, bor ile ilgili hukuki ve

yasal mevzuat, borun çevreye etkisi ve sağlık konularında gruplanmıştır. Bu bildiriler, editörler kurulu olarak Prof. Dr. Hüseyin ÖZDAG, Doç. Dr. Hürriyet AKDAŞ, Doç. Dr. Volkan BOZKURT ve Dr. Melih İPHAR'm görev yapması ve Eczacıbaşı ESAN'ın katkıları ile "2. ULUSLARARASI BOR SEMPOZYUMU BİLDİRİLER KİTABI" adı altında 573 sayfa olarak basılarak sempozyum esnasında delegelere dağıtılmıştır.

Üç salonda bildiri sunumlarının tamamlanmasından sonra Necla Özdemir Konferans Salonunda "Bor'un Pazarı Geçmeden" adlı panel düzenlenmiştir. Geç saatte olmasına rağmen ilginin çok yoğun olduğu ve başkanlığını Maden Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet TORUN' un yaptığı panele, Prof. Dr. Nusret BULUTÇU (İTÜ), Erk İNGER (Bor Enstitüsü Başkanı-BOREN) ve Yunus ŞİRİN (ETİ Maden İşletmeleri Genel Müdürü) konuşmacı olarak katılmışlardır.

Sempozyumun son günü Eti Maden İşletmeleri' ne bağlı Kırka Bor İşletmesine teknik, Yazılıkaya'ya ve Battalgazi külliyesine turistik gezi düzenlenmiştir.

GEZİ İZLENİMLERİ

Zeynep Senger / Maden Mühendisi

2.Uluslararası Bor Sempozyumu programı kapsamında yapılan teknik ve turistik gezi, akıllarda kalan ve sempozyuma renk katan bir anı oldu. 25 Eylül 2004 sabahı Üniversiteden hareket eden otobüs, önce Dünyaca ünlü olan Kırka Bor sahasına yol aldı.

Açık ocaktan çıkan tuvönan borun pentahidrata doğru yola koyulusunu yerinde görmek, meslek dışı katılımcıların da bildirilerin baş rol oyuncularının da, borun serüvenini daha yakından tanımalarına yardımcı oldu.

Teknik gezinin ardından tekrar içine doluştumuz otobüsümüz, bu sefer de efsanesini küçüklüğümüzden beri duyduğumuz Kral Midas'm şehrine doğru sürükledi bizleri. Yani Yazılıkaya'ya... Çifte - ler'e 39 km uzaklıkta bulunan Yazılıkaya, binlerce yıl önce kayalık bir platform üzerine kurulmuş, 1315 m rakımda, dikdörtgen şeklinde ve Frigya yaylası üzerinde bulunmakta. Roma devrindeki yazarlar, bu bölgenin havasının sağlıklı ve toprağının bereketli olduğundan söz etmişler. Midas Anıtı, Frigya sanatının tipik bir örneği olarak bizlere geçmiş taşımakta, ya da başka deyişle, bizleri hayal gücümüzün sınırları içindeki geçmiş taşımakta. Bu anıt, bir mezar anıtı değil; Frigya'daki pek çok kaya anıtı örneğinde görüldüğü gibi, üzerine bir Kibele heykeli koymak üzere yapılmış. Anıtın üzerinde Frig yazıları olduğundan, "YAZILIKAYA", yazılarda ise "MİDAS" adı geçtiğinden "MİDAS ANITI" denmiş.

Midas Anıtı'nın MÖ 550 civarında yapıldığı sanılmakta, kayanın üzerine bir tapmağın cephesi biçiminde işlenmiş ve doğuya, güneşin ilk ışıklarına bakmakta. Anıtın en ilginç yönü, üzerinde henüz çözülememiş olan ve ilk kez 1839 yılında Charles Texiere tarafından gözlenen ve dünyaya duyurulan üç tane yazıtın bulunması.

Geçmişte yaşamış olan insanların suyu depolamak amacıyla inşa ettikleri su kanalları, tepede bulunan şehre suyun elden ele taşmış, yaşadığımız zamanda aslında ne kadar şanslıymışız dedirtti. Tanrıların sunakları ve burada tanrılara adanan kurbanların insan olması ihtimali akılda canlandırılınca tüyler ürperiyor.

Tarihi yönünün dışında Yazılıkaya'da gezerken dalından topladığımız ve afiyetle yediğimiz alıçlar da gezinin keyifle anlatılacak yönlerinden bir tanesi. Ve uzun maraton, tırmanma çalışmaları, hamlamış bacakların keyifli kasılmalarıyla birlikte, bir sonraki istasyona, Seyitgazi İlçesindeki Üçler Tepesinin doğuya bakan yamaçları üzerinde bulunan Seyyit Battal Gazi Külliyesi'ne doğru uzanıyoruz.

700 yıllarında, İslamiyet henüz Anadolu içlerine yayılmamışken, İslamiyet'i kabul etmiş olan Emeviler, doğudan Bizans'a karşı Anadolu'nun içlerine akın ederek Anadoluyu ele geçirmek ve İslamiyeti yaymak istemişler. 720-740 arasında sıklaşan bu akınlardan birinde Seyyit Battal Gazi lâkabı ile anılan bu efsaneleşmiş halk kahramanı, bugünkü

ETKİNLİKLER

Seyitgazi ilçesinin bulunduğu (antik adı Nakolea) Mesih Kalesi olarak bilinen bölgede 740 yılında şehit düşmüş, Seyyit Battal Gazi adına, 1207-1208 yıllarında Anadolu Selçuklu Sultanı 1. Alaattin Keykubat'ın annesi Ümmühan Hatun tarafından türbe ve cami yaptırılmış, Daha sonra buraya, Ümmühan Hatun için de iki katlı ayvan biçiminde bir türbe eklenmiş. Bu inşaat işleri, Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişme dönemlerinde; onarım, yeniden yapım ve diğer bazı eklemelerle bir külliye halini almış. Osmanlı Devleti döneminde vakıflaştırılmış, Cumhuriyet Dönemi'ne kadar

dini eğitim, tören ve toplantıların yapıldığı medrese ve tekke olarak kullanılmış.

Külliye'de en çok dikkat çeken husus, mimari tazlarda Hıristiyanlıktan Müslümanlığa geçiş izlerinin rahatça gözlemlenebilmesiydi. Seyit Battal Gazi ile Prenses Elenora'nın yan yana duran türbeleri de, eski Türk filmleri karelerini gözümüzde tekrardan canlandırdı.

2. Uluslararası Bor Sempozyumu, bildirileri, paneli, kokteyli ve gezisiyle oldukça keyifli ve renkli bir sempozyum olarak anılarımızda yerini aldı...

ODA BAŞKANIMIZ MEHMET TORUN'UN 2. ULUSLARARASI BOR SEMPOZYUMU AÇILIŞ KONUŞMASI

Küreselleşme, içinde yaşadığımız döneme damgasını vuran kapitalizmin çok uluslu şirketler aracılığıyla dünya boyutunda kurduğu ekonomik egemenliğin son aşamasıdır. Gelişmiş ülkeler; mal, hizmet ve sermayeyi ülkeler arasında olağanüstü bir hızla dolaştırarak, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini, sanayisini ve çalışanlarını büyük çapta etkilemekte, politik ve toplumsal dengeleri bozarak, gelir dağılımını kötüleştirmektedirler. Spekülatif sermayenin; büyük boyutlara ulaşarak üretime yönelik verimli sermaye yatırımlarını engellediği, işsizliği artırdığı, neden

olduğu ekonomik krizlerin yıkıcı etkileri ile yoksulluğu artırdığı da bir gerçektir. Küreselleşme aynı zamanda tekellerin aşırı kara dayanan birikimi için savaş, gerginlik, kaynak ve değerlerin yağmalanması demektir.

ABD'nin dün Afganistan'a, bugün de Irak'a saldırısının ana nedeni de dünyadaki enerji kaynak-

larının büyük bir bölümüne sahip olan Ortadoğu'ya direkt sahip olma mücadelesidir.

Ülkemizde uygulanan ekonomik programların temel felsefesini dünyadaki bu gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ülkemiz, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin taleplerine uygun olarak ekonomik ve sosyal politikalar uygulamış, bunun sonucunda da sanayi yatırımları azalmış, işsizlik artmış, sık sık yaşanan krizler sonucu yoksullaşma kronik hale gelmiştir. Bu politikalar, teknoloji düzeyini artıracak, AR-GE çalışmalarını hızlandıracak, yeni

ürün veya ürün geliştirmeye yönelik bir araştırma politikası saptayacak, verimli, üretken bir yapı kurmayı da engellemiştir. Ülkemizdeki sanayi tesisleri, gelişmiş ekonomilerin taşeronu olarak düşük katma değerli ürünlerle ihracata zorlanmıştır.

Ülkemiz bazı madenler açısından şanslı konumdadır. Bunların başında da bor gelmektedir. Dünya

rezervlerinin yaklaşık % 70'i ülkemizde bulunmaktadır. Miktar ve kalite bakımından önemli avantajlara sahip olduğumuz bu kaynağın istenildiği şekilde değerlendirilmesi büyük önem kazanmaktadır.

Dünya bor piyasasında arz ve talep tekeller tarafından kontrol edilmektedir. Dünya bor pazarı, az sayıda üretici olması ve bor ürünlerinin birbirini ikame etmesi nedeniyle diğer hammadde pazarlarından ayrı bir yapıya sahiptir. Bu nedenlerle, bor ürünlerinin üretilip pazarlanmasında planlama daha çok önem kazanmaktadır. Dağınık ve birbirleriyle rekabet halindeki küçük ölçekli firmaların dev bir tekelle rekabet edebilmeleri olası değildir.

Bu yıl içinde değişikliğe uğrayan Maden Kanunu çalışmaları sırasında da bor sahalarının mülkiyeti tartışmaları yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Bazı çevrelerin bor sahalarını özel sektöre açma girişimleri, son aşamada bu sahaların ulus-

lararası tekellerin eline geçebileceği gerçeği nedeniyle itirazlarımıza neden olmuştur. Odamız, bor madenlerinin kamu eliyle işletilmesinin ulusal çıkarlar ve kamu yararı açısından önemli olduğuna karar vererek, bu doğrultuda yoğun çaba sarfetmiş ve sonuç olarak bor madenlerinin kamunun uhdesinde kalması sağlanmıştır.

Bu aşamadan sonra yapılması gereken, uç ürün pazarında % 1 bile olmayan ülke payını süratle artırmaya yönelik çalışmalar yapılmasıdır.

Maden Mühendisleri Odası, konunun bilim ve teknoloji boyutunu birinci derecede önemli görmektedir. Bilim ve teknoloji üretimi sanayileş-

menin dolayısıyla madencilik sektörünün gelişmesinin ön koşuludur. Bugün için, toplam 1,2 milyar dolarlık dünya rafine bor pazarındaki ülke payının artırılması ve buna yönelik çalışma yapılması önemlidir, ancak yeterli değildir. Günümüzde bor minerallerini hammadde olarak kullanan sanayi sektörlerinin yıllık pazar payları çok daha büyük rakamlarla ifade edilmektedir. Türkiye'nin hedefi nihai ürün pazarları olmalıdır. Bu hedef, araştırma-geliştirme faaliyetlerini, bilim ve teknoloji üretimi gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin bilimsel alanda yetkinleşmesi, teknoloji geliştirme yeteneğini kazanması bakımından son derece önemlidir.

Maden Mühendisleri Odası, Osmangazi Üniversitesi ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen 2. Uluslararası Bor Sempozyumu'nda bor madeninin ülkemiz için önemi, üretimi, sanayide kullanımı, uç ürünlere yönelik

çalışmalar uzmanlar tarafından detaylı şekilde sunulacaktır. Sempozyumun ülkemize ve sektörümüze katkı koyacağına inanmaktayız. Bu düşüncelerle sempozyumu destekleyen kamu ve özel tüm madencilik kuruluşlarımıza, bildiri sunarak katkı koyanlara, ve bu kongrenin gerçekleşmesi için emeği geçenlere, ayrıca tüm üyelerimize Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu adına teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Mehmet TORUN
Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

2. ULUSLARARASI BOR SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı Maden Mühendisleri Odası, Osmangazi Üniversitesi ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen 2. Uluslararası Bor Sempozyumu, 23-24 Eylül 2004 tarihlerinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiş olup, Sempozyum sonuçları aşağıdadır.

Bor minerallerinin, herhangi bir ticari meta şeklinde düşünülmesi ve serbest piyasa ekonomisinin gerektirdiği çerçevede içerisinde işlem görebileceğinin değerlendirilmesi büyük bir yanılgıdır ve farklı değerlendirilmesini gerektiren belirgin özellikleri bulunmaktadır:

- Bor, stratejik bir madendir. Bor minerallerinin, son derece özel kimyasal yapıları nedeniyle, hammadde, rafine ürün ve nihai ürün şeklinde, büyük çoğunluğunda alternatifsiz olmak üzere, sayısız kullanım alanı mevcuttur. Bor mineralleri, ilave

edildikleri malzemelerin katma değerlerini olağanüstü yükseltmekte, bu nedenle sanayinin tuzu olarak adlandırılmaktadırlar. Gelişen teknolojiler, bor kullanımını ve bor minerallerine olan bağımlılığı artırmaktadır. Hammadde, yarı mamul ve mamul madde olarak, cam, porselen, seramik, tekstil, deterjan, metalürji, tarım, havacılık, savunma gibi çok farklı sektörlerde kullanılan bor mineralleri sanayinin vazgeçilmez hammaddelerindedir. Özellikle uçak ve uzay sanayilerinde, yapı elemanı ve yakıt olarak kullanımları söz konusudur. Bor minerallerinin, diğer yakıtlarla karşılaştırıldığında yüksek

yoğunlukta enerjiye sahip olmaları nedeniyle, yakıt olarak da kullanımları konusunda yapılan araştırmalar bütün hızıyla sürdürülmektedir.

- Dünya bor piyasasında arz ve talep, tekeller tarafından kontrol edilmektedir. Dünya bor talebinin %70'i US Borax ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü olmak üzere iki tekelin denetimindedir. Dünya Bor pazarı, az sayıda üretici olması ve bor ürünlerinin birbirlerini ikame edebilme özellikleri nedeni ile diğer hammadde pazarlarından çok ayrı

bir yapıya sahiptir. Dünya bor pazarı, piyasa şartlarında oluşan fiyatlara göre alım-satım işlemlerinin gerçekleştirildiği bir piyasa değildir. Hiç bir zaman olmamıştır. Bu piyasadaki fiyatlar, ürün ve pazar şartları ile şirketlerin kısa, orta ve uzun vadeli çıkarları dikkate alınarak, arz ve talep tekelleri tarafından belirlenen yapay fiyatlarıdır.

- Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün tek rakibi US Borax, dünya madencilik devi Rio Tinto'nun bir kuruluşudur. Rio Tinto, sahip olduğu parasal güç ile ulus devletler üzerinde etkili olabilmektedir. Bu etkisini, madencilik sektörlerinde, gerek mülkiyet ve yönetim değişikliklerini sağlamaya, gerekse ülke pazarına girişinin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik olarak, ilgili ülke yasalarının değiştirilmesinde etkin olarak kullanmaktadır. Söz konusu amaca yönelik olarak uluslararası kuruluşların da desteğini almakta olan Rio Tinto karşısında, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki küçük ölçekli madencilik şirketleri tutu-

namamakta, genellikle söz konusu tekelin içerisinde erimekte durumunda kalmaktadırlar. Dünya bor pazarının %65'inden fazlasına sahip olan RTZ US Borax firması; üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama faaliyetlerini son derece büyük bir örgütsel yapı içerisinde tek elden kontrol etmektedir.

Yukarıda belirtilen gerçekler göz önüne alındığında, bor yataklarından elde edilen bor minerali ve ürünlerinin bir kamu tekeli tarafından üretilip pazarlanması son derece doğaldır. Dağınık ve birbirleriyle rekabet halindeki küçük ölçekli firmalar yerine, üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama faaliyetlerinin tek bir elden yürütülmesi bor pazarında fiyatlandırma disiplininin sağlanması bakımından en akılcı yöntemdir. Bu durum, bor rezervi bulunan diğer ülkeler için de geçerli olup, uygulama bu şekildedir.

Dünya bor piyasası toplam 1,2 milyar Amerikan Doları düzeyindedir. Türkiye'nin bugün için bu pazardaki payı 250 milyon Dolar civarında seyretmektedir. Kamu tekeli vazgeçilmesi durumunda özel firmaların daha rasyonel çalışacağı ve kazancın artacağı varsayımı hiç bir şekilde doğru değildir. Çünkü, bor işletmeciliğinde ortalama maliyetler 20 Dolar ve ortalama satış fiyatı ise 200 Dolar'ın üzerindedir. Özel sektör işletmeciliğinin %1.000'in üzerindeki kazanca yapabileceği herhangi bir katkı yoktur. Aksine, özel şirketler arasındaki rekabet 1978 öncesinde olduğu gibi fiyatların ve toplam ülke kazancınının 10 kat düşmesine neden olacaktır. Kaldı ki, yerli madencilik şirketlerinin uluslararası maden tekellerinin karşısında tutunabilecek güçleri bulunmadığından, bor rezervlerinin kısa sürede söz konusu tekellerin eline geçmesi de kaçınılmazdır.

Bor rezervlerinin ülkemiz için son derece önemli bir şans olduğu bilinmelidir. Bu şans en iyi değerlendirilmeli ve bu doğal kaynaktan ülkemize en yüksek yarar sağlayabilmek için yapılması gerekenler aşağıda sıralanmaktadır:

1) Borlarımızın kamu eliyle işletilmesi sürdürülmelidir. Ülke ekonomisi için son derece önemli olan bor rezervlerimizin, gerek ulusal çıkarlarımız gerekse kamu yararı açısından kamu eliyle işletilmesi, özellikle karşısında çokuluslu bir tekelin varlığı da göz önüne alındığında, doğaldır ve gereklidir.

Borlarımız üzerindeki mülkiyet tartışmalarına artık son verilmelidir.

2) Unutulmaması gereken şudur: dünya bor piyasası yaklaşık 1,2 milyar Dolar iken, bor minerallerini hammadde olarak kullanan uç ürünlerde toplam dünya pazarı 100 milyar Doların üzerindedir. Türkiye'nin yapması gereken bor madenleri üzerindeki kamu tekeliyle uğraşmak değil, uç ürün pazarında %1 bile olmayan ülke payını süratle artırmaya çalışmak olmalıdır.

3) Mevcut pazar payının artırılması amacıyla, rafine ürün kapasitesi yılda 1,2 milyon ton'a çıkarılmalı, ürün çeşitliliği ile ürün kalitesinin artırılmasına yönelik yatırımlar yapılmalıdır.

4) Ham bor ihracatı yerine rafine bor ve özel bor ürünlerine yatırım yapılarak bor minerallerine dayalı tesislerin ülkemizde kurulması sağlanmalıdır. Bor ürünlerinin hammadde olarak kullanıldığı sanayi alanlarının gelişmesine yönelik yatırımlar teşvik edilmelidir.

5) Akılcı pazarlama stratejileri oluşturulmalı ve etkin dağıtım ağları kurulmalıdır. Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, bor pazarında etkin ve belirleyici konuma getirilmelidir.

6) Türkiye'nin hedefi nihai ürün pazarları olmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için bilim ve teknoloji üretimine yönelik ar-ge çalışmaları teşvik edilmelidir.

Maden Mühendisleri Odası, konunun bilim ve teknoloji boyutunu birinci derecede önemli görmektedir. Bilim ve teknoloji üretimi, sanayileşmenin, dolayısıyla madencilik sektörünün gelişmesinin ön koşuludur. Bugün için, toplam 1,2 milyar Dolarlık dünya bor pazarındaki ülke payının artırılması ve buna yönelik çalışmaların yapılması önemlidir, ancak yeterli değildir. Günümüzde bor minerallerini hammadde olarak kullanan sanayi sektörlerinin yıllık pazar payları dünya bor pazarı ile karşılaştırılamayacak boyutlardadır. Türkiye'nin hedefi nihai ürün pazarları olmalıdır. Bu hedef, araştırma-geliştirme faaliyetlerini, bilim ve teknoloji üretimini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'nin bilimsel alanda yetkinleşmesi, teknoloji geliştirme yeteneğini kazanması bakımından son derece önemlidir.